

ANETA KOWALSKA

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

 <https://orcid.org/0000-0002-9002-2160>

DOI: 10.26106/ned8-v860

MARTA STĄPOREK

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

 <https://orcid.org/0000-0003-4766-1802>

MAŁOPOLSKIE FORUM BIBLIOTEK 2019 W OCZACH UCZESTNIKÓW

W dniach 23–25 października 2019 roku odbyła się kolejna edycja Małopolskiego Forum Bibliotek (MFB), tym razem pod hasłem „Po drugiej stronie lustra: AI, UX i UI w bibliotekach”, nawiązującym do tytułu opublikowanej w 1871 roku powieści Lewisa Carrolla *O tym, co Alicja odkryła po drugiej stronie lustra*. Organizatorzy MFB stwierdzili, że środowisko bibliotekarzy znajduje się obecnie w podobnej sytuacji jak bohaterka XIX-wiecznej powieści:

My – mieszkańcy globalnej wioski – podobnie jak Alicja, coraz częściej czujemy się bezradni i zagubieni w obliczu reguł rządzących współczesnym światem, dyktowanych przez algorytmy i tocząca się poza naszą świadomością walkę botów. [...] Boty rozmawiające z nami równie swobodnie, jak prawdziwi ludzie to jedna z najbardziej dynamicznie rozwijających się technologii, zaraz obok technologii 5G. [...] Zakłęci we władzy algorytmów nie do końca rozumiemy świat, który nas otacza. Musimy jednak starać się, nieustannie podejmować wysiłek intelektualny, poznawczy, aby nadal mógł być naszym światem. Uczyć się nowych pojęć, starać się rozumieć mechanizmy i nowe reguły nim rządzące i zgodnie z nimi kształtować koncepcje rozwoju bibliotek. [...] [musimy] poznać reguły funkcjonowania współczesnego świata, aby móc trafić do jego mieszkańców, poznać skutki wpływu sztucznej inteligencji na ten świat i nauczyć się badać jego mieszkańców¹.

Podobnie jak w latach ubiegłych, czwarte z kolei forum skupiło środowisko bibliotekarzy bibliotek akademickich i publicznych, a także pracowników naukowo-dydaktycznych zajmujących się zagadnieniami informacji i komunikacji naukowej, bazujących

¹ MFB 2019, [online] <http://www.mfb.confer.uj.edu.pl/> [dostęp: 15.12.2019]. W cytatach pozostawiono pisownię zgodną z oryginałem.

obecnie przede wszystkim na wykorzystaniu *information technology* (IT, technologia informacyjna). Uczestnicy MFB mieli okazję wysłuchać wystąpień, których tematyka koncentrowała się na kwestiach związanych z: formami nowoczesnych usług informacyjnych opartych na wykorzystaniu *artificial intelligence* (AI, sztuczna inteligencja) i *augmented reality* (AR, rzeczywistość rozszerzona), badaniem potrzeb i zachowań użytkowników za pomocą metod i technik *user experience* (UX, doświadczenie użytkownika) i *user interface* (UI, interfejs użytkownika) oraz ze sposobami interpretacji i zastosowania wyników tych badań w doskonaleniu oferty bibliotecznej, a także wpływem nowych technologii na tworzony przez użytkowników obraz świata i obraz bibliotek². Wydarzeniem otwierającym MFB była prekonferencja sponsora głównego forum – firmy Aleph Polska. Maciej Dziubecki, prezes zarządu firmy, zaprezentował zebranych w Bibliotece Jagiellońskiej (BJ) ogólne informacje na temat Almy – systemu bibliotecznego następnej generacji – i jej implementacji w Polsce³, a także na temat firmy Aleph Polska, będącej jedynym w Polsce dystrybutorem produktów firmy Ex Libris. W wystąpieniu *Alma w działaniu, przedstawienie pracy w systemie* Iwona Sikora-Celej, konsultant – bibliotekarz systemowy firmy, omówiła ogólne zasady praktycznego wykorzysta-

Il. 1. Oficjalne rozpoczęcie konferencji przez dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie Jerzego Woźniakiewicza. Fot. Artur Wójcik

² *O konferencji* [MFB 2019], [online] <http://www.mfb.confer.uj.edu.pl/o-konferencji> [dostęp: 15.12.2019].

³ Biblioteka Jagiellońska jako pierwsza biblioteka po Bibliotece Narodowej wdrożyła system Alma (w ramach projektu „e-usługa OMNIS”); *BJ pierwszą biblioteką akademicką w Polsce z instalacją Almy*, [online] https://bj.uj.edu.pl/for-users/news/-/journal_content/56_INSTANCE_wyaB7mgtwFIz/4148353/140236785 [dostęp: 15.12.2019].

nia systemu oraz jego poszczególne funkcje – gromadzenia, katalogowania, udostępniania, tworzenia raportów i statystyk – a także zastosowanie panelu administracji.

Uczestników konferencji, rozpoczętej oficjalnie o godz. 12.30 w Auditorium Maximum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (UJ), przywitał dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej (WBP) w Krakowie Jerzy Woźniakiewicz – moderator sesji pierwszej.

Pierwszy prelegent – dyrektor Biblioteki Narodowej (BN) dr Tomasz Makowski – w wystąpieniu *Narzędzia budowy ogólnokrajowej sieci bibliotecznej* zwrócił uwagę na fakt, że sieć tego typu pozwoli lepiej wykorzystać potencjał bibliotek dotychczas rozproszonych, a ich użytkownikom zapewni kompleksową informację i wygodny dostęp do treści oraz zasobów polskich bibliotek. Biblioteki odwiedza 20% społeczeństwa, zdecydowaną większość stanowią dzieci i młodzież szkolna. W związku z tym zaleca się podjęcie działań rozdzielających funkcje bibliotek szkolnych i publicznych – między innymi przeniesienie lektur szkolnych do bibliotek szkolnych, tak by biblioteki publiczne mogły gromadzić głównie literaturę dla dorosłych i do nich kierować swoją ofertę. Dobra biblioteka publiczna to taka, która ma użytkowników; jest ona tym lepsza, im większy odsetek lokalnej społeczności korzysta z jej usług. Tomasz Makowski poruszył również kwestię narodowego projektu rozwoju czytelnictwa i roli bibliotekarzy we współczesnym społeczeństwie. Powinni oni sięgać do tradycji, ale w codziennej pracy wykorzystywać nowoczesne narzędzia (tu ważna jest umiejętność zastosowania tych już dostępnych, ale również gotowość do uczenia się nowych). Bibliotekarze powinni być zyczliwi, dostępni i otwarci, posiadać odpowiednie kompetencje, szukać rozwiązań aktualnych problemów zarówno w teraźniejszości, jak i w przyszłości, tak aby umożliwić użytkownikom jak najszybszy dostęp do całościowej informacji i zapewnić jej jak największą relewantność, odpowiadającą ich potrzebom. Według T. Makowskiego współczesne bibliotekarstwo porównać można do medycyny, w której działania biegają dwutorowo – w aspekcie praktycznym i teoretycznym. Zadanie bibliotekarzy to patrzenie w przyszłość, szukanie rozwiązań najnowszych i najskuteczniejszych z uwzględnieniem dotychczasowych osiągnięć, analogicznie jak ma to miejsce w pracy lekarzy.

Prelegent w swoim wystąpieniu odniósł się również do kolekcji przetworzonych na formę cyfrową zasobów BN i BJ, stanowiącej obecnie trzeci na świecie zdigitalizowany i udostępniany *online* zbiór dziedzictwa narodowego⁴. Przedsięwzięcie udało się zrealizować dzięki projektowi „Patrimonium – digitalizacja i udostępnienie polskiego dziedzictwa narodowego ze zbiorów Biblioteki Narodowej oraz Biblioteki Jagiellońskiej”⁵. Na koniec T. Makowski przypomniał jeszcze o innych dużych projektach realizowanych i nadzorowanych w ostatnich latach przez BN: polskiej bibliotece cyfrowej Polona⁶, pol-

⁴ Pierwsze miejsce – Biblioteka Narodowa w Norwegii, drugie – Biblioteka Narodowa we Francji.

⁵ *O projekcie* [„Patrimonium – digitalizacja i udostępnienie polskiego dziedzictwa narodowego ze zbiorów Biblioteki Narodowej oraz Biblioteki Jagiellońskiej”], [online] <https://www.bn.org.pl/projekty/patrimonium/o-projekcie/> [dostęp: 15.12.2019].

⁶ *O Polonie*, [online] <https://polona.pl/page/o-polonie/> [dostęp: 15.12.2019].

skim systemie cyfrowych wypożyczeń międzybibliecznych *Academica*⁷ oraz e-usłudze *OMNIS*⁸, pełniącej funkcję ogólnopolskiego systemu informatycznego oferującego jeden punkt dostępu do zbiorów polskich bibliotek i aktualnej oferty rynku wydawniczego w kraju.

Il. 2. Biblioteczny web design: trendy, ograniczenia, inspiracje – prezentacja dr Bożeny Jaskowskiej. Fot. A. Wójcik

Kolejnym prelegentem MFB była dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz wykładowca akademicki w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie dr Bożena Jaskowska. W prezentacji *Biblioteczny web design: trendy, ograniczenia, inspiracje* przedstawiła aktualne preferencje w projektowaniu nowoczesnych komercyjnych stron WWW z zaleceniem, by stały się one wzorami do naśladowania w projektowaniu nowych czy też modyfikacji już istniejących bibliotecznych serwisów internetowych. Analiza komercyjnych serwisów internetowych (na przykład Cahn Wilson⁹, Steven Mengin Digital Designer¹⁰, Moog Music¹¹) pozwoliła prelegentce wyróżnić rozwiązania graficzne warte naśladowania, takie jak:

- odejmowanie, dążenie do minimalizmu w projektowaniu;
- kierowanie się zasadą *mobile first* – twórcy witryn już na etapie ich planowania i projektowania powinni wziąć pod uwagę fakt, że obecnie ponad 60% ruchu internetowego odbywa się przy użyciu urządzeń mobilnych; strony powinny zatem być respon-

⁷ *Academica*, [online] https://academica.edu.pl/about/new_quality [dostęp: 15.12.2019].

⁸ *O projekcie* [„e-usługa OMNIS”], [online] <https://www.bn.org.pl/projekty/omnis/o-projekcie/> [dostęp: 15.12.2019].

⁹ Cahn Wilson, [online] <https://www.cahnwilson.com/> [dostęp: 15.12.2019].

¹⁰ Steven Mengin Digital Designer, [online] <https://www.stevenmengin.com/> [dostęp: 15.12.2019].

¹¹ Moog Music, [online] <https://www.moogmusic.com/> [dostęp: 15.12.2019].

sywne, „lekkie”, czyli w jak najmniejszym stopniu obciążające urządzenia użytkowników; należy zastosować układ pionowy, duży stopień pisma i wprowadzić klawisze przystosowane do działania za pomocą dotyku – znaczenia nabierają ułożenie przycisków oraz uproszczona nawigacja;

- stosowanie strony typu *one page / long page* – czyli jednej, długiej strony bez paginacji, możliwej do przewijania, z umiarkowaną ilością informacji, na której opowiadane są historie (*storytelling*), a do odbiorcy przemawia się przede wszystkim obrazem; w dzisiejszych czasach strony głównie oglądamy, a nie czytamy;

- stosowanie tak zwanych *hero images*, czyli zdjęć, ikon stanowiących motyw przewodni strony (zaleca się rezygnację ze sliderów – automatycznie przesuujących elementów graficznych, które prowadzą do „ślepoty banerowej”, „ślepoty sliderowej”);

- stosowanie dużych ikon, wideo, dużych obrazów trójwymiarowych w wysokiej rozdzielczości wypełniających przestrzeń strony, umieszczanie w jej centralnym punkcie krótkiego tekstu z ważnym przekazem;

- kierowanie się zasadą prostoty i symetrii przy prezentowaniu ikon i obrazów w postaci siatki;

- stosowanie zasady minimalizmu przy doborze czcionki, uzyskiwanie przejrzystości strony przez zastosowanie białego tła, szerokich marginesów, odstępów, ograniczonej liczby kolorów, prostych linii;

- używanie czcionek szeryfowych, które przeżywają obecnie swój renesans i są powszechnie stosowane, przy czym projektowane litery stanowią jeden z głównych elementów graficznych strony;

- uwzględnienie w projektowaniu UX hackingu i maksymalizowanie pozytywnych doświadczeń użytkowników, tak aby z przyjemnością wracali do strony; inspirację w tym zakresie mogą stanowić rozwiązania wykorzystywane w mediach społecznościowych, takie jak czaty, umożliwiające komunikację.

Omówione trendy znalazły już zastosowanie w wybranych projektach serwisów bibliotecznych, na przykład w Public Library of Brookline¹², Denver Public Library¹³, MIT Libraries¹⁴, Harvard Business School¹⁵, UCF Libraries¹⁶, Clifton Park-Halfmoon Public Library¹⁷, Bibliotece Narodowej¹⁸. Przy tworzeniu serwisów poza „modą” trzeba mieć na względzie ich funkcje – informacyjną, komunikacyjną, usługową i wizerunkową. Elementami, które można uznać za minimum i które bezwzględnie powinny się w nich znaleźć, są: serwis wyszukiwawczy (katalog, wyszukiwarka), dane kontaktowe, lokalizacja, godziny otwarcia, aktualności. Najistotniejsze, by dobrze zaplanować struk-

¹² Public Library of Brookline, [online] <https://www.brooklinelibrary.org/> [dostęp: 15.12.2019].

¹³ Denver Public Library, [online] <https://www.denverlibrary.org/> [dostęp: 15.12.2019].

¹⁴ MIT Libraries, [online] <https://libraries.mit.edu/> [dostęp: 15.12.2019].

¹⁵ Harvard Business School, [online] <https://www.library.hbs.edu/> [dostęp: 15.12.2019].

¹⁶ UCF Libraries, [online] <https://library.ucf.edu/> [dostęp: 15.12.2019].

¹⁷ Clifton Park-Halfmoon Public Library, [online] <https://cphlibrary.org/> [dostęp: 15.12.2019].

¹⁸ Biblioteka Narodowa, [online] <https://www.bn.org.pl/> [dostęp: 15.12.2019].

turę treści; zaleca się jej fragmentaryzację, czyli zamieszczenie krótkiej listy dostępnych opcji, ograniczenie ilości informacji na stronie oraz stosowanie stałych i identyfikujących elementów, takich jak menu, nawigacja lub logo.

W kolejnym wystąpieniu – *Myśl globalnie, działaj lokalnie, czyli kreowanie atrakcyjnej oferty biblioteki publicznej* – dyrektor Biblioteki Miejskiej w Łodzi Paweł Braun podzielił się doświadczeniem związanym z zarządzaniem siecią bibliotek publicznych. W 2018 roku wskutek połączenia i ujednoczenia pracy 80 bibliotek publicznych (działających dotychczas w ramach 5 sieci bibliotek dzielnicowych) powstała Biblioteka Miejska w Łodzi. Aktualnie jest ona największą instytucją kultury w mieście, a jej działalność skupia się na popularyzacji czytelnictwa przez organizowanie spotkań autorskich i wydarzeń kulturalnych. Poważny problem stanowił fakt, że 5 różnych sieci to w rzeczywistości 5 różnych koncepcji i wiele pomysłów na to, czym biblioteka publiczna jest lub powinna być, jaką odgrywa rolę i w jaki sposób powinna funkcjonować.

Dotychczas postępowano według zasady, że biblioteka działa dla użytkownika najkorzystniej, jak potrafi według własnego uznania i doświadczenia. Oszacowano, że tylko około 15% obywateli miasta było dotychczas zainteresowanych ofertą biblioteczną, a aż 85% płaciło rocznie w podatkach 15–17 mln zł na funkcjonowanie bibliotek, nie korzystając z ich oferty. To doprowadziło do wniosku, że z ekonomicznego punktu widzenia funkcjonowanie bibliotek publicznych jest nieuzasadnione. Przyjrzenie się procentowemu zaangażowaniu użytkowników w wykorzystanie oferty biblioteczej pozwoliło stwierdzić, że biblioteki w takiej kondycji były przede wszystkim magazynami. Złe biblioteki są magazynami, dobre świadczą usługi, a najlepsze – tworzą społeczności.

Jedna sieć bibliotek miejskich oraz trendy zrównoważonego rozwoju wymusiły stworzenie nowej koncepcji działalności i organizacji. Bibliotekarze, jako osoby wciąż cieszące się dużym zaufaniem społecznym, muszą stać się animatorami i moderatorami wydarzeń inicjowanych przez użytkowników, którym nie prezentuje się oferty biblioteczej, lecz zaprasza się ich do jej współtworzenia, tak by stała się ona jak najbardziej adekwatna do aktualnych i rzeczywistych potrzeb.

Nowa koncepcja zakłada zapewnienie użytkownikom miejsca, w którym mogą realizować własne pomysły i potrzeby (dotyczy to mieszkańców miasta, różnych grup społecznych, przedstawicieli instytucji i organizacji). Podjęto próbę wykorzystania potencjału użytkowników, oferując im przestrzeń; mogą w niej realizować potrzeby informacyjne, edukacyjne, kulturalne, rozwijać i współdzielić pasje (na przykład zainteresowanie tematami związanymi z globalnym ociepleniem, ochroną środowiska, opieką nad zwierzętami). Tego typu lokalna przestrzeń umożliwia wymianę myśli, opinii, informacji, dyskusję czy też podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych. Nowa rola biblioteki to pełna dyspozycyjność wobec użytkowników, budowanie wiedzy o świecie, miejscach i ludziach.

Połączenie łódzkich bibliotek w jedną sieć wymusiło takie zmiany jak na przykład wydłużenie czasu udostępniania (z myślą o użytkownikach aktywnych zawodowo), zwiększenie liczby kupowanych książek, połączenie katalogów w jeden system zamówień i rezerwacji. Przekształcenia dotyczące koncepcji współczesnej biblioteki wpłynę-

ły również na zatrudnianie ludzi niemających wykształcenia bibliotekarskiego. Przyjmowanie do pracy osób z humanistycznym wykształceniem pozwoliło zastosować nowe, świeże pomysły na bibliotekę, a dotychczasowym pracownikom, zwłaszcza tym z długim stażem pracy, umożliwiło nabycie nowej wiedzy bądź aktualizację dotychczasowej.

Drugą sesję Małopolskiego Forum Bibliotek, prowadzoną przez prof. dr. hab. Zdzisława Pietrzyka, dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, rozpoczęło wystąpienie pracowników naukowych Instytutu Studiów Informacyjnych UJ (*Badania UX w Bibliotece Jagiellońskiej – pilotaż*) – dr Palomy Korycińskiej, dr Anety Januszko-Szakiel oraz Marka Dei. Prelegenci przedstawili wnioski z przeprowadzonego w 2019 roku pilotażowego badania grupy użytkowników BJ. Badanie miało na celu identyfikację działań podejmowanych przez odbiorców w systemie informacyjnym oraz ocenę funkcjonalności tego systemu i jego wpływu na decyzje podejmowane w zakresie realizowania bądź zaniechania wyszukiwania. Zadaniem użytkowników było przeprowadzenie dwóch kwerend przy wykorzystaniu zaawansowanego formularza wyszukiwawczego oraz omówienie zawartości pełnego opisu bibliograficznego. Badanie zrealizowano w czerwcu przy wykorzystaniu wyszukiwarki Chamo oraz we wrześniu przy wykorzystaniu wyszukiwarki Primo. Dokonano próby uchwycenia sposobów i poziomu skuteczności radzenia sobie użytkowników BJ w obu wyżej wymienionych systemach w konkretnych zadaniach wyszukiwawczych oraz obserwacji i rejestracji ich zachowań. Rezultatem końcowym ponownego przedsięwzięcia badawczego w zamierzeniu badaczy ma być poprawa użyteczności istniejącego rozwiązania (strona WWW BJ, aplikacje) i zebranie informacji o potrzebach i oczekiwaniach grupy docelowej.

Do pilotażowego badania wykorzystano dwie metody badawcze: narzędzie BPMN¹⁹ oraz kwerendy. Narzędzie BPMN umożliwia dokładne odwzorowanie działań użytkownika w systemie informacyjnym oraz ocenę wpływu funkcjonalności tego systemu na decyzje o kontynuowaniu, zawieszeniu lub odroczeniu wyszukiwania. Natomiast proste kwerendy wymagały od użytkowników skorzystania z formularza wyszukiwania zaawansowanego oraz zinterpretowania zawartości rekordu bibliograficznego (protokół *think aloud*). Zamierzeniem badaczy było ukazanie ewentualnych różnic oddziaływania środowiska obu systemów (Chamo i Primo) na skuteczność wyszukiwania, mierzoną za pomocą takich parametrów jak czas (długość trwania wyszukiwania) oraz liczba operacji suboptymalnych (czynności nieadekwatnych do celu wyszukiwania lub możliwości systemu).

Badacze zapowiedzieli podjęcie kolejnych etapów prac według ulepszonej procedury, między innymi uwzględniającej włączenie wywiadów fokusowych oraz zgromadzenie bazy diagramów (map) BPMN do metaanalizy, a w efekcie końcowym sformułowanie propozycji zmian i usprawnień dla BJ w zakresie komunikacji z jej użytkownikami.

¹⁹ Business Process Model and Notation (BPMN) – graficzna notacja służąca do opisywania procesów biznesowych, opracowana w 2004 roku, wersja obowiązująca 2.0, status normy ISO/IEC 19510:2013, certyfikacja znajomości BPMN – Instytut Badań Systemowych Polskiej Akademii Nauk; *Korzyści z certyfikacji*, [online] http://www.ibspan.waw.pl/polski_certyfikat/index.php?z=1 [dostęp: 15.12.2019].

Kolejny prelegent drugiej sesji MFB przedstawił refleksje wywołane pytaniem zawartym w tytule wystąpienia: *Czy sztuczna inteligencja lubi brzydkie słowa?* Łukasz Kozak – mediewista, ekspert od technologii i mediów współpracujący z BN – podzielił się doświadczeniem i spostrzeżeniami związanymi z wyszukiwaniem zdigitalizowanych zasobów przy wykorzystaniu wulgaryzmów jako słów kluczowych. Podejmowane próby wyszukiwań doprowadziły do obniżenia niedoskonałości systemów wyszukiwawczych, między innymi Polony, i wynikającego stąd szumu informacyjnego. Obecnie wykorzystywane oprogramowanie *optical character recognition* (OCR, optyczne rozpoznawanie znaków) nie jest skuteczne przy analizie słów kluczowych lub fraz wyszukiwawczych.

Biblioteki cyfrowe to dobre środowisko do tworzenia, rozwijania i uczenia narzędzi sztucznej inteligencji o charakterze analitycznym²⁰, na przykład takich, dzięki którym oprogramowanie OCR mogłoby rozpoznawać grafikę bądź przetwarzać język naturalny²¹. Mogłyby one być w przyszłości wykorzystane jako silniki wyszukiwawcze systemów gromadzących zdigitalizowane piśmiennictwo. Współczesne algorytmy i oprogramowanie OCR nie mają odpowiednich mechanizmów do analizy zdigitalizowanych tekstów i dokumentów, co spowalnia między innymi badania językoznawców nad staropolskim piśmiennictwem.

Aktualnie trwają prace nad tworzeniem narzędzi inżynierii językowej, które byłyby skuteczne w analizie zdigitalizowanych rękopisów, starodruków, tekstów barokowych (na przykład projekt KorBa, czyli Korpus Barokowy²², badania Jacka Tłagi i Soni Wronkowskiej²³).

Zagadnienia sztucznej inteligencji poruszone zostały również przez dr. hab. Jana Krefta (Instytut Kultury UJ) w wystąpieniu *We władzy algorytmów – po drugiej stronie lustra*. Prelegent zwrócił uwagę przede wszystkim na takie problemy, jak: nauka algorytmu, obrazy algorytmu, datafikacja, czyli kwantyfikowanie i konwertowanie elementów rzeczywistości na dane, algorytmiczna klasa wyższa i władza algorytmów.

Badacze sztucznej inteligencji, botów oraz sieci Internet wykazują dużą dozę nieufności do algorytmów, testują i sprawdzają, w jakim zakresie i w jakich obszarach można skupiać uwagę użytkowników, wpływać na ich wiedzę o świecie oraz na podejmowane przez nich decyzje. Sztuczna inteligencja pobudza wyobraźnię, a datafikacja powoduje modyfikację i stopniowe przekształcanie wszystkich aspektów życia w dane (na przykład przyjaźń w mediach społecznościowych wyraża lajk, wartość dorobku naukowca mierzy indeks Hirscha). Społeczeństwo masowo wytwarza i archiwizuje dane, zostawiając w sieci ślady swojej aktywności w postaci lajków, tweetów, komentarzy, zrzutów ekranu, foto-

²⁰ Tu uwzględnia się też wykorzystanie *deep neural network*, czyli sztucznej sieci neuronowej.

²¹ Ciąg działań: digitalizacja, identyfikacja grafii, dopasowanie danych, trening OCR, walidacja słownika.

²² *O korpusie*, [online] <https://korba.edu.pl/overview> [dostęp: 15.12.2019].

²³ *Sztuczna inteligencja jako usługa w Bibliotece Narodowej [...]. Referat Jacka Tłagi*, [online] <https://www.bn.org.pl/aktualnosci/3810-sztuczna-inteligencja-jako-uslugaw-bibliotece-narodowej-%5B...%5D-referat-jacka-tlagi.html> [dostęp: 15.12.2019].

grafii, wideo, plików i tak dalej. Tak powstał *dataism*²⁴, czyli koncepcja jednej wszechobejmującej teorii łączącej wszystkie dyscypliny naukowe. Następuje powolna dyskredytacja działalności człowieka w sieci na rzecz monopolizacji sztucznej inteligencji (botów, aplikacji, programów); powstaje „algorytmiczna klasa wyższa” (tak zwana algokracja), w której nie ma miejsca na „obiektywne algorytmy”; one decydują o tym, z kim rozmawiamy, co czytamy, na co kierujemy naszą uwagę (na przykład przez reklamę lub komentarze z fałszywymi opiniami tworzonymi przez boty), generują wojny botów, budują i badają tak zwane plemiona (sieciowe), manipulują informacją i „kolonizują” dane, wpływają bezpośrednio na życie indywidualne, dobrostan, a nawet bezpieczeństwo. Obecnie na świecie funkcjonuje kilka głównych ośrodków badań nad sztuczną inteligencją: Google, Facebook, Baidu, Microsoft, International Business Machines Corporation (IBM).

Il. 3. „Miałem sen o bibliotece...” – debata w klubie Drukarnia. Fot. A. Wójcik

Wystąpienia prelegentów pierwszej i drugiej sesji przeplatane były prezentacjami sponsorów. Ofertę w pierwszym dniu MFB zaprezentowali przedstawiciele firm EBSCO (*FOLIO* – platforma usług bibliotecznych oparta na oprogramowaniu typu open source), BonaSoft (prezentacja systemu Koha – intuicyjny interfejs, zaawansowane generatory raportów, responsywność, zapewnienie współpracy z e-usługą OMNIS i katalogiem NUKAT, możliwość integracji z systemami zewnętrznymi), ProQuest oraz Sage.

Pierwszy dzień MFB zakończyła wieczorna debata „Miałem sen o bibliotece...”. Oniryczny temat zgłębiano w klubie Drukarnia, zlokalizowanym nad Wisłą w dzielnicy Podgórze. Bibliotekarze mieli okazję skonfrontowania własnych wizji ze studenckim

²⁴ S. Brinson, *God is in the Algorithm*, [online] <https://www.sambrinson.com/dataism/> [dostęp: 15.12.2019].

snem o bibliotece. Debata była atrakcyjnym elementem forum ze względu na uczestników z zewnątrz, czyli spoza środowiska bibliotekarskiego, których głos mógł stać się inspiracją dla bibliotekarzy, a także ze względu na luźną formę spotkania i towarzyski charakter miejsca. Debatę rozpoczął i... właściwie nie musiał już prowadzić, bo potoczyła się płynnie, dr hab. Remigiusz Sapa, prof. UJ (Instytut Studiów Informacyjnych UJ). Udział w niej wzięli przedstawiciele Samorządu Studentów UJ, ze strony organizatorów dyrektor Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (UP) dr Stanisław Skórka, dyrektor WBP Jerzy Woźniakiewicz, zastępca dyrektora WBP Maria Cibicka, dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II dr Katarzyna Kołakowska oraz pozostali uczestnicy MFB. Spotkanie zgromadziło przedstawicieli różnego rodzaju bibliotek, co unaocniło nie tylko odmienne problemy i zmagania w codziennej pracy, ale i wiele punktów zbieżnych (zarówno po stronie bibliotekarzy, jak i użytkowników). Dyskutowano o wizjach i potrzebach, przedstawiono działania już zrealizowane i te będące w fazie planowania. Mówiono o bibliotekach jako zasobach, miejscach, wspólnych przestrzeniach społecznych, ale też przestrzeniach do nauki, umożliwiających wyciszenie się przy pracy indywidualnej. Pojawiło się zagadnienie biblioteki 24-godzinnej; zauważono, że właściwie od kiedy istnieją e-booki, taka biblioteka jest już w pewnym sensie dostępna dla każdego w systemie 24/7. Podkreślono, że biblioteka marzeń to odpowiednie zasoby, miejsce oraz ludzie – konieczny zestaw elementów pozwalających na przykład na organizację imprez, prowadzenie szkoleń, wychodzenie poza regały, budynki. Biblioteki publiczne odgrywają szczególną rolę w integrowaniu społeczności lokalnej, budowaniu społeczeństwa obywatelskiego, organizacji spotkań, na przykład kulturalnych. W miarę możliwości lokalowych i organizacyjnych biblioteki stają się „trzecim miejscem”, po domu i pracy. Istotnym zagadnieniem poruszonym przez studentów była promocja działań bibliotecznych i ich widoczność na przykład w mediach społecznościowych, co wiąże się z tematami podejmowanymi już w trakcie konferencji, takimi jak bańki informacyjne i algorytmy wpływające na naszą rzeczywistość. Kolejnym zadaniem bibliotek wynikającym z nadmiaru informacji jest edukowanie w zakresie kompetencji informacyjnych. Zarówno bibliotekarze, jak i studenci widzą pole do działania, jeśli chodzi o uczenie krytycznej oceny, selekcji i interpretacji otrzymanej informacji oraz zapewniania dostępu do rzetelnych treści. Zadano również pytanie bezpośrednio skierowane do studentów jako użytkowników różnego typu bibliotek dotyczące ich oczekiwań. Odpowiedzi w znacznym stopniu zbiegły się z tym, jak swoją pracę i miejsce jej wykonywania wyobrażają sobie bibliotekarze. Podkreślono takie kwestie jak minimalizowanie formalności, maksymalizacja dostępu (do książek tradycyjnych, elektronicznych zasobów, baz danych), zapewnienie miejsca do spokojnej pracy, ale i do pracy grupowej, również do zaplecza gastronomicznego, a także do bezpośredniego kontaktu z bibliotekarzem jako osobą kompetentną, by pomóc na przykład przy tworzeniu bibliografii tematycznych. W podsumowaniu debaty zauważono, że bibliotekarze wciąż mają wiele pomysłów oraz „werwę” intelektualną, dysponują dużym potencjałem. Widać jednak również braki (głównie finansowe) wpływające na bibliotekarską aktywność i ją intensyfikujące. Debata dała okazję do skonfrontowania dążeń i kierunków działań bibliotekarzy z oczekiwaniami odbiorców.

Małopolskie spotkanie bibliotekarzy po raz kolejny stało się prawdziwym świętem, nie tylko bibliotekarzy i bibliotek, ale również szeroko pojmowanego świata książki. Nie przez przypadek zbiegło się z 23. Międzynarodowymi Targami Książki w Krakowie²⁵. Międzynarodowe Centrum Targowo-Kongresowe EXPO Kraków przy ulicy Galicyjskiej było miejscem realizacji kolejnych punktów programu MFB. Prezentacje i debaty drugiego dnia forum zorganizowano właśnie tam.

Il. 4. „Sztuczna inteligencja w świecie książki” – specjalna edycja „Future Talks”.
Fot. A. Wójcik

W ramach pierwszej sesji odbyło się spotkanie z dr. Thomasem Beckerem (Wydział Nauk Informatyczno-Komunikacyjnych Politechniki w Kolonii) pod tytułem *Die (Öffentliche) Bibliotheken von morgen* [(Publiczne) biblioteki jutra]. Specjalista w zakresie funkcjonowania bibliotek publicznych w Monachium i Mannheim podzielił się z uczestnikami swoimi przemyśleniami, tezami dotyczącymi przyszłości bibliotek, głównie publicznych, i bibliotekarzy. Jego zdaniem konieczne jest:

- wyjście z budynków bibliotek oraz aktywne szukanie użytkowników;
- eksperymentowanie, angażowanie się, uczestnictwo na przykład w działaniach społeczności lokalnej;
- wzbogacanie kontaktu z użytkownikiem przez różne formy aktywności;
- pośredniczenie w sprawach demokracji, w kwestiach obywatelskich; zachowywanie właściwej postawy wobec spraw konfliktowych, wspieranie wolności słowa (zajmowanie neutralnych stanowisk, zachęcanie do debat);

²⁵ [Dwudzieste trzecie] 23. Międzynarodowe Targi Książki w Krakowie, [online] <https://ksiazka.krakow.pl/pl/> [dostęp: 15.12.2019].

- umożliwianie wymiany poglądów, zapewnianie miejsca na polityczne debaty, dialog dotyczący spraw lokalnych i ogólnych;
- wspieranie czytelnictwa, na przykład przez propagowanie cyfrowych rozwiązań, uczenie korzystania z nowych technologii, testowanie nowych technologii, na przykład dronów;
- otwieranie się na użytkowników, emanowanie fascynacją i zaangażowaniem – kontakt z biblioteką powinien stanowić przyjemność, widoczną po stronie użytkowników oraz jej pracowników.

W trakcie dyskusji wątpliwości i sceptyczne podejście wzbudziła kwestia angażowania się bibliotek w sprawy polityczne. Zrozumiałe wydaje się ich uczestniczenie w sprawach społecznych, ale jak zauważono, ich włączanie się w dyskurs polityczny może spowodować utratę zaufania użytkowników do nich jako instytucji bezstronnych i demokratycznych. Podczas rozmowy o sytuacji bibliotek w Niemczech pojawiło się także pytanie o ich udział w programie integracji imigrantów. Po 2015 roku biblioteki w Niemczech i Austrii zintensyfikowały działania, jakie w tych krajach prowadzone są od lat. Przykłady to między innymi udział w organizacji kursów językowych i innych (udostępnianie materiałów do nauki i przestrzeni bibliotecznej dla wolontariuszy i imigrantów, współpraca ze szkołami, instytucjami prowadzącymi różnorodne szkolenia). Zdaniem T. Beckera zaangażowanie bibliotek w kwestię imigrantów wpływa na pozytywny wizerunek tych instytucji i wzrost ich znaczenia w społeczności lokalnej, co jest dużym sukcesem. W podsumowaniu prelegent zaakcentował najważniejsze tezy swojego wystąpienia: wyjście poza biblioteki (trudne i nie zawsze chętnie podejmowane, ale konieczne – daje możliwość rozwoju, poznawania i wdrażania nowych form pracy); odejście od rutyny (przełamywanie własnych przyzwyczajzeń zapobiega wypaleniu zawodowemu); wspieranie demokracji (sprawia, że działania bibliotekarzy są widoczne, co skutkuje również lepszym finansowaniem bibliotek). Thomas Becker podkreślił, że biblioteka to miejsce, w którym nigdy nie będzie spokoju; rola bibliotekarzy polega na podejmowaniu działań niewygodnych, na byciu elastycznym i otwartym na zmiany, na przewidywaniu potrzeb użytkowników, ich edukowaniu, uświadamianiu – także w kwestiach demokratyczno-politycznych.

W ramach sesji drugiej odbyła się specjalna edycja projektu „Future Talks”²⁶ pod tytułem „Sztuczna inteligencja w świecie książki”. Wydarzenie, szczególnie wymagające otwartości i wiary w to, co wydawać mogłoby się niemożliwe, pokazywało potencjał ludzkiego intelektu, jego osiągnięcia, ale i pułapki, do których sam człowiek doprowadził.

Spotkanie przyciągnęło znacznie większe grono zainteresowanych, niż mogła pomieścić sala przygotowana przez organizatorów. Zgodnie z ideą projektu „Future Talks” było interdyscyplinarnym spotkaniem. Tym razem o innowacyjnych rozwiązaniach, technologiach, automatyzacji dyskutowali przedstawiciele środowiska bibliotekarskiego, wydawniczego oraz technologicznego. Sesję prowadził Łukasz Wilczyński – konsultant biznesowy z branży innowacyjnej gospodarki, dyrektor generalny w firmie Pla-

²⁶ Future Talks, [online] <https://app.evenea.pl/event/Albooks> [dostęp: 15.12.2019].

net Partners, panelistami byli biocybernetyk dr inż. Jarosław Bułka, pełnomocnik prezydenta miasta Krakowa do spraw transformacji cyfrowej, dr hab. Piotr Marecki, prof. UJ – wydawca, producent i wytwórca utworów cyfrowych, oraz Łukasz Kozak (w zastępstwie S. Wronkowskiej, kierownika Pracowni Rozwoju Polony w BN).

Il. 5. Rajski Hyde Park, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie.

Fot. A. Wójcik

W trakcie spotkania poruszono wiele zagadnień, między innymi zastanawiano się, czy sztuczna inteligencja czyta książki, jak jej rozwój wpłynie na świat książki, jak jest ona wykorzystywana na przykład w bibliotekach cyfrowych, czy dzięki rozwojowi technologii człowiek zyska czas na czytanie (w takich obszarach jak na przykład telemarketing bądź opieka społeczna czytające voiceboty mogą zastąpić człowieka), czy przyszłość zmieni czytelnicze przyzwyczajenia, funkcjonowanie i wizerunek wydawnictw, księgarni, bibliotek, zawodów związanych z tymi instytucjami. Obecnie algorytmy sztucznej inteligencji, między innymi te badające gust i preferencje czytelnicze, już pomagają w wyborach literackich. Poruszono również kwestię remediacji; mówiono o tym, co dzieje się z książką, literaturą i jej twórcami w cyfrowym świecie, o utworach generowanych przez boty „literackie”. Uczestnicy spotkania mieli okazję zobaczyć efekty pisarstwa cyfrowego, książki z rozszerzoną rzeczywistością, do których czytania wymagane jest użycie smartfona i specjalnych aplikacji.

Ostatnia sesja, podczas której wygłoszono referat *OMNIS, co dalej?*, była sposobnością do podsumowania projektu „e-usługa OMNIS”, współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa. Wicedyrektorzy BN – Dominik Cieszkowski i Kacper Trzaska – opowiadali o jego celach, zadaniach, etapach realizacji, kierunkach działań. Przedstawiono korzyści przewidywane jako wynik realizacji projektu (stworzenie jednolitego

systemu informacji o wszystkich zasobach bibliotek w Polsce, optymalizacja procesu opracowania zbiorów – spójne zasady katalogowania, finansowanie centralne). Aktualnie scalono zasoby trzech bibliotek: BN, BJ oraz Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Witolda Gombrowicza w Kielcach²⁷. Do realizacji projektu wybrano system Alma i wyszukiwarke Primo. Najistotniejsza dla środowiska bibliotekarskiego jest przyszłość projektu; pojawiły się pytania o jego dalszy kształt. O tym, ile bibliotek zostanie włączonych do współpracy i jaki będą miały one charakter, zadecydują sposób i wysokość finansowania.

W trzecim dniu MFB uczestnicy mieli możliwość dołączenia do Rajskiego Hyde Parku zorganizowanego w WBP w Krakowie i podzielenia się doświadczeniami, wiedzą i przemyśleniami związanymi z pracą. W kameralnych grupach odbyło się kilka wystąpień, prelekcji i warsztatów:

- „Projektowanie i ocena systemów nawigacji w oparciu o metodę Navigation stress test” – warsztaty prowadził dr S. Skórka z Biblioteki Głównej UP. Prelegent przybliżył kwestię nawigacji na stronach internetowych, cech i zadań zastosowanego systemu. Omówił rodzaje nawigacji (drugorzędna, globalna, lokalna, kontekstowa, fasetowa), jej mechanizmy (stosowanie na przykład mapy, diagramu drzewa, chmury tagów, pašków nawigacyjnych, dynamicznego menu, nagłówek, etykiet), problemy użytkownika. W ramach ćwiczeń uczestnicy warsztatów podjęli próby określania funkcjonalności przyjętych rozwiązań nawigacyjnych wybranych serwisów internetowych. Badania prowadzono z zastosowaniem testu pozwalającego na wykrycie problemów w nawigowaniu i zaburzeń poczucia orientacji na stronie.

- *W czym robot może zastąpić bibliotekarza?* – prelekcja dr. Krzysztofa Sopyły i Urszuli Witkowskiej, przedstawicieli start-upu technologicznego Literacka Sp. z o.o., realizowanego przez specjalistów z branży księgarsko-wydawniczej, promocyjno-eventowej i IT²⁸. Podjęli oni temat, który już przewijał się na forum – sztucznej inteligencji w świecie książki. Przedstawili jeden z realizowanych przez siebie projektów „Automatyczny Recenzent – inteligentny system rekomendacji książek”, działający dzięki zastosowaniu oprogramowania AI, uczenia maszynowego i przetwarzania języka naturalnego. System proponuje czytelnikowi książki dostosowane do jego gustu czytelniczego. Wykorzystuje przy tym informacje o ich fabule. Po analizie treści książek przypisuje im określone kategorie oraz stopień zaawansowania. Istnieje możliwość przetestowania systemu oraz przyłączenia się do rozwijania projektu (na przykład przez wprowadzanie danych o przeczytanych książkach²⁹).

- *„Nie taki projekt straszny” – doświadczenia z realizacji projektu Europejskie Dziedzictwo Techniczne (EDT) – upowszechnianie historycznych i współczesnych publikacji z zakresu nauk technicznych w innowacyjnym środowisku informatycznym* – prelekcja przedstawicielek Biblioteki Politechniki Krakowskiej (BPK). W trakcie spo-

²⁷ Stan badań na grudzień 2019 roku.

²⁸ Literacka Sp. z o.o., [online] <https://literacka.com.pl/> [dostęp: 15.12.2019].

²⁹ Zob. „CoDoCzytania”, [online] <https://codoczytania.pl> [dostęp: 15.12.2019].

tkania Dorota Buzdygan, Dorota Lipińska i Maria Pietrukowicz dzieliły się szczegółami i wnioskami z prac realizowanych przez BPK we współpracy z Akademią Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica w Krakowie (AGH) w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. W efekcie końcowym projektu powstało otwarte oprogramowanie Redo, zmodernizowano i w nowej szacie graficznej udostępniono Repozytorium PK³⁰, wzbogacono zasób o całe kolekcje historycznych, unikatowych zbiorów PK i AGH z zakresu nauk technicznych, przyrodniczych, architektury, sztuki, historii i kulturoznawstwa (ponad 6 tys. pozycji książkowych i czasopism). Zainteresowani wystąpieniem uzyskali praktyczne rady i podpowiedzi dotyczące realizacji tego typu projektu (na przykład odnoszące się do planowania czasu na poszczególne zadania, organizacji pracy, promocji).

- „Wykorzystanie internetowych źródeł informacyjnych do opracowania Deskryptorów BN dla literatury pięknej” – warsztat dla katalogujących amatorów i nie tylko, spotkanie prowadził Wojciech Kowalewski z WBP w Krakowie i Instytutu Studiów Informacyjnych UJ, który podzielił się doświadczeniami związanymi z opracowaniem zasobów bibliotek i prowadzonymi od lat szkoleniami dla bibliotekarzy oraz spostrzeżeniami na temat pracy w małych i dużych bibliotekach. Na podstawie licznych przykładów przybliżył nowe zasady katalogowania, skupiając się na deskryptorach umożliwiających opis przedmiotowy i formalny zbiorów³¹. Zwrócił uwagę na, jak to określił, „folklor deskryptorowy”, czyli regionalne ubarwienia i uzupełnienia opisów przejmowanych z BN. Wśród narzędzi internetowych ułatwiających opis wymienił VIAF (Wirtualną międzynarodową kartotekę haseł wzorcowych)³², Classify. An experimental classification web service, czyli eksperymentalny klasyfikacyjny serwis internetowy³³, oraz projekt „Wolne Lektury”³⁴.

- *Dlaczego warto zainteresować się małymi wydawnictwami* – prelekcja Krzysztofa Bilińskiego. Inicjator i właściciel Wydawnictwa IX³⁵, działającego od końca 2017 roku, dzielił się doświadczeniami ze swojej działalności w branży wydawniczej, z radzenia sobie na rynku w cieniu dominujących dużych firm. Opowiadał o ofercie swojego wydawnictwa, dbałości o dobór repertuaru oraz o techniczne wykonanie. Przedstawił problemy i działania na wszystkich etapach pracy związane z kosztami wydania książki, pozyskiwaniem licencji, procesem wydawniczym, współpracą z autorami, tłumaczami, redaktorami, grafikami, artystami malarzami, ilustratorami, przygotowaniem do druku, magazynowaniem. Mówił o promowaniu działalności, miejscach, w których należy szukać szans na pokazanie się (inicjatywy fanowskie, blogi, spotkania autorskie).

³⁰ *Informacje o Repozytorium PK*, [online] <https://repozytorium.biblos.pk.edu.pl/static/1958> [dostęp: 15.12.2019].

³¹ *Deskryptory BN*, [online] <https://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/deskryptory-bn> [dostęp: 15.12.2019].

³² VIAF. Virtual International Authority File, [online] <https://viaf.org/> [dostęp: 15.12.2019].

³³ Classify. An experimental classification web service, [online] <http://classify.oclc.org/classify2/> [dostęp: 15.12.2019].

³⁴ Wolne Lektury, [online] <https://wolnelektury.pl/> [dostęp: 15.12.2019].

³⁵ Wydawnictwo IX, [online] <https://wydawnictwoix.pl/> [dostęp: 15.12.2019].

Il. 6. Rajski Hyde Park, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie. Fot. Artur Wójcik

Niestety nie odbyły się ujęte w programie Rajskiego Hyde Parku warsztaty „Badanie potrzeb i kreowanie doświadczeń, czyli z doliny krzemowej do biblioteki” Agnieszki Karp-Szymańskiej, prezes zarządu Grupy CzasDzieci.pl.

Forma wszystkich odbytych spotkań pozwoliła osobom zainteresowanym na nawiązanie kontaktów z praktykami, specjalistami różnych dziedzin, którym można było zadać szczegółowe pytania, poprosić o udzielanie rady dotyczącej konkretnego problemu.

Na zakończenie warto odnieść się do fragmentu powieści L. Carrolla przywołanego przez organizatorów MFB: „Bo TU, jak widzisz, trzeba biec tak szybko, jak się potrafi, żeby zostać w tym samym miejscu. A jak chcesz dostać się w inne miejsce, musisz biec dwa razy szybciej”³⁶. Słowa te, wielokrotnie powtarzane w trakcie wydarzenia, doskonale oddają bibliotekarską rzeczywistość. Możemy traktować je jak motto przyświecające codziennej pracy.

Na stronie MFB czytamy: „Musimy się spieszyć, bo reguły zmieniają się szybciej, niż kiedykolwiek przedtem. Musimy ze światem po drugiej stronie lustra komunikować się przy pomocy właściwego dla tego świata języka”³⁷.

W tym pędzie, przy zawrotnym tempie zmian, pomagają nam między innymi takie wydarzenia jak MFB – maksymalnie dostosowane do potrzeb środowiska, organizowane przez ludzi dostrzegających obszary wymagające szczególnej uwagi i podejmujących zawodowe wyzwania, gromadzące ludzi otwartych, szukających odpowiedzi, wskazówek i najlepszych rozwiązań na przyszłość.

³⁶ MFB 2019, dz. cyt.

³⁷ Tamże.

NETOGRAFIA

- Academica, [online] https://academica.edu.pl/about/new_quality [dostęp: 15.12.2019].
- Biblioteka Narodowa, [online] <https://www.bn.org.pl/> [dostęp: 15.12.2019].
- BJ pierwszą biblioteką akademicką w Polsce z instalacją Armii*, [online] https://bj.uj.edu.pl/for-users/news/-/journal_content/56_INSTANCE_wyaB7mgtwFIz/4148353/140236785 [dostęp: 15.12.2019].
- Brinson S., *God is in the Algorithm*, [online] <https://www.sambrinson.com/dataism/> [dostęp: 15.12.2019].
- Cahn Wilson, [online] <https://www.cahnwilson.com/> [dostęp: 15.12.2019].
- Classify. An experimental classification web service, [online] <http://classify.oclc.org/classify2/> [dostęp: 15.12.2019].
- Clifton Park-Halfmoon Public Library, [online] <https://cphlibrary.org/> [dostęp: 15.12.2019].
- „CoDoCzytania”, [online] <https://codoczytania.pl> [dostęp: 15.12.2019].
- Denver Public Library, [online] <https://www.denverlibrary.org/> [dostęp: 15.12.2019].
- Deskryptory BN*, [online] <https://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/deskryptory-bn> [dostęp: 15.12.2019].
- [Dwudzieste trzecie] 23. Międzynarodowe Targi Książki w Krakowie, [online] <https://ksiazka.krakow.pl/pl/> [dostęp: 15.12.2019].
- Future Talks, [online] <http://futuretalks.pl/> [dostęp: 15.12.2019].
- Harvard Business School, [online] <https://www.library.hbs.edu/> [dostęp: 15.12.2019].
- Informacje o Repozytorium PK*, [online] <https://repozytorium.biblos.pk.edu.pl/static/1958> [dostęp: 15.12.2019].
- Korzyści z certyfikacji*, [online] http://www.ibspan.waw.pl/polski_certyfikat/index.php?z=1 [dostęp: 15.12.2019].
- Literacka Sp. z o.o., [online] <https://literacka.com.pl/> [dostęp: 15.12.2019].
- MFB 2019, [online] <http://www.mfb.confer.uj.edu.pl/> [dostęp: 15.12.2019].
- MIT Libraries, [online] <https://libraries.mit.edu/> [dostęp: 15.12.2019].
- Moog Music, [online] <https://www.moogmusic.com/> [dostęp: 15.12.2019].
- O konferencji* [MFB 2019], [online] <http://www.mfb.confer.uj.edu.pl/o-konferencji> [dostęp: 15.12.2019].
- O korpucie*, [online] <https://korba.edu.pl/overview> [dostęp: 15.12.2019].
- O Polonie*, [online] <https://polona.pl/page/o-polonie/> [dostęp: 15.12.2019].
- O projekcie* [„e-usługa OMNIS”], [online] <https://www.bn.org.pl/projekty/omnis/o-projekcie/> [dostęp: 15.12.2019].
- O projekcie* [„Patrimonium – digitalizacja i udostępnienie polskiego dziedzictwa narodowego ze zbiorów Biblioteki Narodowej oraz Biblioteki Jagiellońskiej”], [online] <https://www.bn.org.pl/projekty/patrimonium/patrimonium---digitalizacja-i-udostepnienie-polskiego-dziedzictwa-narodowego-ze-zbiorow-biblioteki-narodowej/o-projekcie/> [dostęp: 15.12.2019].
- Polski certyfikat BPMN. Certyfikowanie znajomości notacji BPMN przez Instytut Badań Systemowych Polskiej Akademii Nauk, [online] http://www.ibspan.waw.pl/polski_certyfikat/index.php?z=1 [dostęp: 15.12.2019].
- Public Library of Brookline, [online] <https://www.brooklinelibrary.org/> [dostęp: 15.12.2019].
- Steven Mengin Digital Designer, [online] <https://www.stevenmengin.com/> [dostęp: 15.12.2019].
- Sztuczna inteligencja jako usługa w Bibliotece Narodowej [...]. Referat Jacka Tłagi*, [online] <https://www.bn.org.pl/aktualnosci/3810-sztuczna-inteligencja-jako-usluga-w-bibliotece-narodowej-%5B...%5D.-referat-jacka-tlagi.html> [dostęp: 15.12.2019].
- UCF Libraries, [online] <https://library.ucf.edu/> [dostęp: 15.12.2019].
- VIAF. Virtual International Authority File, [online] <https://viaf.org/> [dostęp: 15.12.2019].
- Wolne Lektury, [online] <https://wolnelektury.pl/> [dostęp: 15.12.2019].
- Wydawnictwo IX, [online] <https://wydawnictwoix.pl/> [dostęp: 15.12.2019].

STRESZCZENIE

W dniach 23–25 października 2019 roku w Krakowie odbyło się 4. Małopolskie Forum Bibliotek pod hasłem „Po drugiej stronie lustra: AI, UX i UI w bibliotekach”. Organizatorami wy-

darzenia byli: Biblioteka Jagiellońska, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, Instytut Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Instytut Nauk o Informacji Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – Zarząd Okręgu Małopolskiego. Główne tematy konferencji to: zagadnienia *high-tech*, nowe technologie, ich wpływ na funkcjonowanie bibliotek, zmieniające się rola i wizerunek bibliotek, wykorzystanie sztucznej inteligencji w bibliotekach, potrzeby i zachowania użytkowników związane z technologią, rola bibliotekarza wynikająca ze zmian społeczno-technologicznych.

W ramach trzydniowego programu zaproponowano wykłady, debatę z udziałem studentów, prezentacje, debaty na Targach Książki w Krakowie oraz Rajski Hyde Park.

SŁOWA KLUCZOWE:

Małopolskie Forum Bibliotek, sztuczna inteligencja (AI), doświadczenie użytkownika (UX), interfejs użytkownika (UI), usługi informacyjne

THE MAŁOPOLSKA FORUM OF LIBRARIES 2019 IN THE EYES OF ITS PARTICIPANTS

SUMMARY

On October 23–25, 2019, the 4th Małopolska Forum of Libraries was held in Krakow under the motto: “On the other side of the mirror: AI, UX and UI in libraries.” The event was organized jointly by: the Jagiellonian Library, the Regional Public Library in Krakow, the Institute of Information Studies of the Jagiellonian University in Kraków, the Institute of Information Studies of the Pedagogical University of Krakow and the Board of the Małopolska Region of the Association of Polish Librarians. The main topics of the conference were: high tech issues, new technologies and their influence on the functioning of libraries, the changing role and image of libraries, the use of artificial intelligence in libraries, the needs and behaviour of users related to technology, the role of the librarian resulting from social and technological changes.

Within the three-day programme, lectures, a debate involving the participation of students, presentations, debates at the Book Fair in Krakow and Rajski Hyde Park were proposed.

KEYWORDS:

Małopolska Forum of Libraries, artificial intelligence (AI), user experience (UX), user interface (UI), information services